

ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ (на матеріалі текстів нової світової енциклопедії «Кібернетика»)

У статті розглянуто прийоми перекладу багатокомпонентних термінологічних одиниць з англійської на українську мову на матеріалі текстів Нової світової енциклопедії «Кібернетика». Проаналізовано основні труднощі перекладу та запропоновано ефективні стратегії їх подолання. Автор досліджує використання контекстуального аналізу, методів перекладних трансформацій і вибору відповідних еквівалентів для адекватного відтворення спеціалізованої термінології у цільовій мові. Запропоновано ефективні стратегії подолання перекладних проблем, що виникають при роботі з багатокомпонентними термінами.

Ключові слова: багатокомпонентні терміни, переклад, кібернетика, енциклопедія, стратегія перекладу.

The article examines the methods of translating multi-component terminological units from English into Ukrainian based on texts from the New World Encyclopedia "Cyberethics". The main translation difficulties are analyzed, and effective strategies for overcoming them are proposed. The author explores the use of contextual analysis, translation transformation methods, and the selection of appropriate equivalents to adequately render specialized terminology in the target language. Effective strategies for overcoming translation problems encountered with multi-component terms are proposed.

Keywords: multi-component terms, translation, cyberethics, encyclopedia, translation strategy.

У сучасних умовах розвитку інформаційних технологій значну увагу привертає питання перекладу спеціалізованої термінології, зокрема багатокомпонентних термінологічних одиниць. Ці терміни, що складаються з кількох слів, передають складні наукові та технічні поняття. Перекладачі стикаються з викликами, що стосуються збереження семантичної точності та відповідності структурних елементів при перекладі таких термінів з англійської на українську мову.

Для досягнення мети дослідження використовувалися методи контекстуального аналізу, порівняльного аналізу та метод перекладних трансформацій. Контекстуальний аналіз дає змогу зрозуміти значення терміна в конкретному тексті, порівняльний аналіз допомагає знайти відповідні еквіваленти в цільовій мові, а метод перекладних трансформацій забезпечує адекватне передання змісту при збереженні стилістичних особливостей тексту [1, с. 45].

При перекладі багатокомпонентних термінів важливо враховувати структуру та значення кожного компонента. Наприклад, термін *cybersecurity policy* може бути перекладений як «політика кібербезпеки», де збережено порядок слів та логічний зв'язок між компонентами. Аналіз показує, що успішний переклад залежить від правильного розуміння функціональної ролі кожного елемента терміну в англійському тексті [2, с. 67].

Контекстуальний аналіз допомагає визначити точне значення багатокомпонентного терміну у конкретному тексті. Наприклад, термін *data encryption standard* може бути перекладений як «стандарт шифрування даних». Тут важливо врахувати, що *standard* може мати різні значення в залежності від контексту, але в даному випадку він вказує на загальноприйнятий протокол [3, с. 123].

Приклад — *network intrusion detection system*, який перекладається як «система виявлення вторгнень у мережу». Тут важливо правильно визначити, що “*intrusion detection*” є одним

концептом, який вказує на процес виявлення несанкціонованих вторгнень [1, с. 90].

1. **Firewall configuration** — «конфігурація брандмауера».
2. **Digital signature algorithm** — «алгоритм цифрового підпису».
3. **Access control list** — «список контролю доступу».
4. **Software development lifecycle** — «життєвий цикл розробки програмного забезпечення».
5. **Public key infrastructure** — «інфраструктура відкритих ключів».

Метод перекладних трансформацій передбачає використання таких прийомів, як калькування, транскрипція, транслітерація, адаптація та описовий переклад. Наприклад, термін *artificial neural network* перекладають як «штучна нейронна мережа», де застосовано калькування для передання складових частин терміна [2, с. 75].

Приклад — *quantum computing*, який може бути перекладений як «квантові обчислення». Тут використовуються адаптація та калькування, щоб передати зміст та структуру терміна [3, с. 145].

Інші приклади: “**Cloud storage services**” — «послуги хмарного зберігання»; “**Multi-factor authentication**” — «багатофакторна автентифікація»; “**Distributed ledger technology**” — «технологія розподіленого реєстру»; “**Internet of Things (IoT)**” — «Інтернет речей (IoT)»; “**Virtual private network (VPN)**” — «віртуальна приватна мережа (VPN)»; “**Cryptographic hash function**” — «криптографічна хеш-функція»; “**Intrusion prevention system**” — «система запобігання вторгненням».

Основними викликами при перекладі багатокомпонентних термінів є збереження змістової точності та природності вираження у цільовій мові. Стратегії, що допомагають подолати ці виклики, передбачають:

- аналіз контексту: розуміння специфіки використання терміна в оригінальному тексті;

- вибір адекватних еквівалентів: пошук відповідників, що максимально точно передають зміст терміна;
- застосування перекладних трансформацій: різних прийомів для забезпечення точності та природності перекладу [1, с. 100].

Наприклад, термін *machine learning algorithm* можна перекласти як «алгоритм машинного навчання». Тут використано транскрипцію для *machine learning* та калькування для *algorithm* [2, с. 110]. Ще одні приклади: **Big data analytics** — «аналітика великих даних»; **Cyber threat intelligence** — «інформація про кіберзагрози»; **Biometric authentication** — «біометрична автентифікація»; **Application programming interface (API)** — «інтерфейс програмування додатків (API)»; **High-performance computing** — «високопродуктивні обчислення»; **Information security management system** — «система управління інформаційною безпекою»; **Data protection regulation** — «регулювання захисту даних»; **Deep learning techniques** — «техніки глибокого навчання».

Отже, переклад багатокомпонентних термінів потребує комплексного підходу, що охоплює аналіз контексту, використання адекватних перекладних еквівалентів та врахування специфіки цільової мови. Використання методів контекстуального аналізу та перекладних трансформацій дає змогу досягти високої точності та природності перекладу, що є ключовим фактором для успішного передання спеціалізованої термінології.

Список використаних джерел

1. Верба Л. Г. Основи теорії перекладу. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 256 с.
2. Калита В. В. Лексико-семантичні особливості перекладу технічної термінології. Вісник Київського національного університету. 2015. № 3. С. 65–78.
3. Корнєєва Т. О. Спеціальна термінологія та її переклад. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 224 с.